

שלום שלום ואין שלום

אדמיאל קוסמן משלב באופן מרשים בין תחומי ידע שונים ומגוונים, אך התוצאה היא ספר שאינו מתגבש לכדי טקסט אחיד וקריא, וכמעט שלא מספק תובנות חדשות אריאל הורוביץ

עמ' 488

ידיעות ספרים

אדמיאל קוסמן

מסכת שלום

תחומי ידע מרשימה (תיאולוגיה, מדעי הדתות, היסטוריה של עם ישראל, ספרות, תלמוד ועוד), אך אין כאן יותר מאשר דיון פרשני רגיל, לעתים מייגע, ובכך "מסכת שלום" אינו שונה מספריהם של חוקרי מקרא וספרות חז"ל אחרים. אין בו הצעה חדשנית ומרעננת להתבוננות במציאות הישראלית העכשווית אלא בעיקר שפע של מקורות ודיון עליהם, עם מסקנה קצרה, סמי-אקטואלית, שמשכנעת בעיקר את המשוכנעים.

הערה אחרונה וקטנונית: לאורך הספר ורועות מילים רבות שמנוקדות בניקוד חלקי. הוצאות ספרים שמעוניינות להקל על קוראיהן, מנקדות מילים שאפשר להבין אותן בכמה דרכים. דא עקא, בדרך כלל מדובר בניקוד משובש ושגוי, עד כדי מבוכה. קשה לראות כיצד בספרו של משורר חשוב כאדמיאל קוסמן, ששיריו מנוקדים להפליא, מופיעות מילים בניקוד מביך שכזה. לתשומת לבם של מחברים, עורכים ומגיחים.

בהיחבא, ובמקום שבו נפגשו נבנה בית המקדש. מכאן מבקש קוסמן ללמוד כי במסורת היהודית ישנו נרטיב הפוך לזה שהוביל לריב של קין והבל. בפרק השני עוסק קוסמן ביחסים שבין שרה והגר כאבטיפוס ליחסים בין היהדות לאסלאם (הגר, אמו של ישמעאל, היא מייצגת האסלאם), ומביא את דעתו של ראב"ם, בנו של הרמב"ם, שראה באור חיובי את אמונת האסלאם. הפרק השלישי עוסק בדמותו המיתית של שמשון, ובטיפוס הגיבור היהודי ששורטט בדברי חז"ל – טיפוס שעיקר כוחו הוא ברוחניותו, ולא בכוחו הפיזי.

חוויה היפראקטיבית

החיסרון הבולט ביותר בספר הוא המבנה שלו. "מסכת שלום" הוא ספר מבלגן ומפוזר מאוד, שאינו חס על הקורא. לצד הטקסט המרכזי של הספר, ישנם בספר לא פחות משלושה (!) סוגי הערות: הערות שוליים, כמקובל, בסוף

הספר; פסקאות בצבע אפור ששתולות באמצע הטקסט וכוללות מידע משני והערות צדדיות, לעתים באופן שקוטע משפטים באמצע בצורה בעייתית מאוד; בנוסף, לכל פרק ישנן "שיחות נלוות", הרחבות על נושאים שנידונו בקצרה בפרק. המבנה המסורבל הזה יוצר חוויית קריאה היפראקטיבית כמעט, שמקשה על קריאה רצופה ומאלצת את הקורא ללהטט בין עמודים ופרקים. כאמור, רק חלק קטן מאוד מהספר נוגע בסכסוך הלאומי שמדינת ישראל מצויה בו. קוסמן, איש מדעי היהדות, מעדיף לעסוק בהיבטים היסטוריים, פילולוגיים וטקסטואליים של הפרשיות שבהן הוא דן. בקיאותו במגוון רחב של

כותרת המשנה של ספרו החדש של אדמיאל קוסמן, "מסכת שלום", היא "הסכסוך הישראלי-ערבי לאור מקורות מדרשיים ורבניים". אך מלבד הכותרת הזו, שנשמעת מבטיחה, "מסכת שלום" כמעט לא עוסק

בסכסוך הישראלי-ערבי. הסכסוך הוא מרכיב שולי בספר. מדויק יותר לומר שספרו החדש של אדמיאל קוסמן, משורר ופרופסור למדעי היהדות המלמד כיום באוניברסיטה של פוטסדום שבגרמניה, מציג עיון בשלוש פרשיות מקראיות המקיימות זיקות רופפות לסוגיות שקשורות ליחסים עם שכנינו הערבים. כותרת המשנה, אם כן, יוצרת מצג שווא כאילו יש בספר הזה משהו שלמעשה אין בו.

אך היומרה לעסוק ב"סכסוך הישראלי-ערבי לאור מקורות מדרשיים ורבניים" איננה רק משאלת לב של מעצבי כריכת הספר, אלא גם של קוסמן עצמו: בהקדמה לספר הוא כותב שהרצון להתבונן במציאות הישראלית העכשווית מתוך מקורות חז"ל הניע אותו לעסוק בשלוש הפרשיות הללו. כל ניסיון לתווך בין המקורות היהודיים העתיקים למציאות הישראלית הקונקרטיה הוא מבורך כשלעצמו; יתרה מכך, האתגר של העמדת פרשנות דתית ותיאולוגית לסכסוך הישראלי-פלשתיני – אתגר שבו עסק, בין היתר, הרב מנחם פרומן ז"ל, ולאחרונה גם אליק אייזקס בספרו "השלום הנבואי" – הוא חשוב וראוי לכל שבח. ספרו של קוסמן מנסה גם הוא להציע פרשנות כזו, אך נדמה שהוא מצליח אך בקושי לעמוד באתגר. שלושת פרקי הספר עוסקים בסיפור קין והבל, ביחסי שרה והגר ובדמותו של שמשון. בפרק הראשון מצטט קוסמן מדרש שמסביר כי הריב בין קין והבל פרץ על רקע סכסוך טריטוריאלי בין שני האחים, בשאלה בשטחו של מי יוקם בית המקדש. קוסמן מצטט אגדה יהודית ידועה (ומאוחרת, היא תועדה לראשונה בכתב רק במאה ה-19), על שני אחים שסייעו זה לזה

משכנע את המשוכנעים. קוסמן